

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Серія «Наука»

ЛІКИ – ЛЮДИНІ.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФАРМАКОТЕРАПІЇ І ПРИЗНАЧЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції

У двох томах

Том 1

12-13 березня 2020 року
м. Харків

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ
№ 430 від 13 серпня 2019 року*

Харків
НФаУ
2020

УДК 615:616-08

Л 56

Редакційна колегія:

Головний редактор – проф. А. А. Котвіцька

Заступник головного редактора – проф. І. В. Кіреєв

Члени редакційної колегії: проф. А.І. Федосов, проф. Т. В. Крутських, проф. А. Л. Загайко, доц. І.В. Кубарєва, проф. П. І. Потейко, проф. Н. М. Кононенко, доц. М. Г. Бакуменко, проф. О. М. Кошовий, доц. В. Є. Кашута, доц. О. О. Рябова, доц. Н. В. Жаботинська, доц. Н. М. Трищук, доц. М. В. Савохіна, І. Б. Кніженко

Л 56 Ліки – людині. Сучасні проблеми фармакотерапії і призна-
чення лікарських засобів»: матеріали IV Міжнар. наук.-практ.
конф. (12-13 березня 2020 року) / у 2-х т. – Х. : НФаУ, 2020. –
Т. 1. – 540 с. – (Серія «Наука»).

ISSN 2412-0456

Збірник містить статті і тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції «Ліки – людині. Сучасні проблеми фармакотерапії і призначення лікарських засобів», де розглядаються проблеми фармакотерапії захворювань людини, наводяться результати експериментальних та клінічних досліджень, аспекти вивчення й упровадження нових лікарських засобів, доклінічні фармакологічні дослідження біологічно активних речовин природного і синтетичного походження. Наведено також праці, присвячені особливостям викладання медико-біологічних і клінічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Видання розраховано на широке коло наукових і практичних працівників медицини і фармації.

Відповідальність за зміст наведених матеріалів несуть автори.

УДК 615:616-08

ISSN 2412-0456

© НФаУ, 2020

ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО МЕДИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Карнаух Е. В.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків,
Україна

Сучасна система вищої освіти ставить завдання неухильно вдосконалювати форми і методи навчання, максимально наближати його організацію до сучасних вимог, дати кожному студенту якісну й ефективну освіту. Пріоритетними напрямками державної політики у розвитку вищої освіти є особистісна орієнтація, постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту і форм, запровадження освітніх інноваційних технологій, інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів [1].

В умовах освітніх інновацій і реформування системи освіти, підвищення рівня якості є важливою соціальною проблемою, що зумовлена процесами глобалізації і потребами формування умов для індивідуального розвитку людини. У нашій державі відбуваються зміни в організації навчального процесу, що спрямовані на покращення якості підготовки фахівців, зокрема застосування особистісно орієнтованих технологій навчання.

Під особистісно-орієнтовним навчанням учені О. Балл, О. Бондаревська, В. Серіков, І. Якиманська та інші розуміють це таке навчання, центром якого є особистість людини, її самобутність, самоцінність, де суб'єктний досвід кожного спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти [5].

Саме тому співпрацювати зі студентом як з партнером, не спускатися, а підніматися до рівня молоді мета особистісно орієнтованого навчання, в центрі уваги якого знаходиться молодь як суб'єкт діяльності. Основою технології особистісно орієнтованого навчання є принцип суб'єктивності освіти, який реалізується в дидактичних вимогах до змісту навчального процесу [2 – 4].

Розглянувши теоретичні аспекти особистісно орієнтованих технологій навчання, найбільш ефективними виявляються технологія модульного інтерактивного навчання, REAL-методика Н. Маслової, навчальне портфоліо, особистісно орієнтована педагогічна ситуація [6].

Матеріали та методи дослідження. Експериментальне дослідження застосування особистісно орієнтованих технологій навчання проводилося на базі Харківського національного медичного університету серед студентів 3-го курсу першого медичного факультету. Оскільки Е. В. Карнаух захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 14.03.05 – фармакологія, понад 20 років викладала дисципліну «Фармакологія», яка є однією з головних теоретичних дисциплін як доклінічної, так і клінічної підготовки майбутніх лікарів, є обов'язковою для всіх студентів-медиків, вивчається протягом двох семестрів і закінчується іспитом – тому й на прикладі вивчення цієї дисципліни була розроблена методика застосування особистісно орієнтованих технологій навчання для формування та удосконалення знань студентів-медиків.

Метою цього дослідження є теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка ефективності застосування особистісно орієнтованих технологій у навчальному процесі вищого медичного закладу.

Об'єктом цього дослідження є процес професійної підготовки студентів-медиків, а предметом дослідження є формування знань студентів-медиків з дисципліни «фармакологія» саме із застосуванням сучасних особистісно орієнтованих технологій навчання.

Результати та їх обговорення. В експерименті взяли участь 105 студентів, які на початку експерименту були розділені на експериментальну і контрольну групи, відповідно 51 і 54 студенти.

Технологія модульного інтерактивного навчання базується на ідеї відтворювального навчального циклу, у зміст якого входять: загальна постановка мети навчання; перехід від загального формулювання мети до її конкретизації; попередня (діагностична) оцінка рівня обізнаності студентів; сукупність навчальних процедур; оцінка результату. Навчальний модуль складається з трьох структурних частин: вступної, діалогової й підсумкової.

Ми розробили алгоритм проведення практичних занять, на яких відповідно до тем змістовних модулів використовуються різні варіанти практичних завдань, такі форми навчальної роботи, які найбільше відображають зміст теми заняття.

Практична робота студентів з дисципліни «фармакологія» складається з виписування рецептів, що дає можливість коментувати не тільки рецептурні моменти, але й характеристику препаратів за всіма фармакологічними критеріями; вирішує проблемні завдання відповідно до основних теоретичних питань; приймає рішення з ситуаційних задач, пов'язаних з практичними аспектами (показання, протипоказання, побічна дія, швидка допомога), та обов'язково займається тестами на зразок «КРОК-1» для підготовки та тренування до ліцензійного іспиту.

Прикладом виконання таких тестів може бути завдання пояснити вибір варіанта відповіді, студенти діляться на дві групи і кожна обирає і обґрунтовує свою повну розгорнуту відповідь, чому саме цей варіант потрібно обрати із запропонованих. Таким чином, працюючи в групах, студенти допомагають один одному поповнити прогалини у знаннях, вчать вести дискусії на професійні теми, а також повторюють теоретичний матеріал, що є досить складним і великим за обсягом.

REAL-методика Н. Маслової розглядає особистість як органічну, відкриту, самоорганізуючу систему – частину єдиної системи світу. В основі REAL-методики – біоадекватний підхід до викладання, орієнтований на організацію в процесі навчання гармонійної діяльності обох півкуль головного мозку. За формою REAL-методика – релаксаційно-активна, в якій етапи релаксації (накопичення інформації, робота правої творчої півкулі) чергується з етапами активності (тренування лівої півкулі: логіка, аналіз, структурування інформації). Ця REAL-методика має таку етапність: перший етап – репрезентація інформації (введення нового матеріалу на основі особистого досвіду й вибору); другий етап – сприйняття інформації (залучення в роботу

різноманітних центрів мозку; третій етап – осмислення інформації (розуміння інформації через логічне осмислення); четвертий етап – представлення в слові (володіння матеріалом) та п'ятий етап – архівування інформації.

На лекційних заняттях студенти отримують психолого-педагогічне спрямування для організації всіх ланок своєї діяльності. Розглядаються сучасні міжнародні класифікації ліків і фармакологічні характеристики еталонних препаратів кожної групи. Механізм дії ліків розглядається на основі останніх досягнень фундаментальної фармакології.

Лекційний матеріал найчастіше подається у формі пошуком відповідей на них. Мотиваційна функція лекції спонукає студентів до навчальної самостійної діяльності для опанування професійних знань, умінь і навичок, до постійного пошуку нових відомостей, до професійної та громадської активності, розвитку і формування позитивних інтересів тощо. Перед початком лекції увагу студентів концентрують на сприйнятті навчального матеріалу, створенні позитивного емоційного фону для ефективнішого подальшого сприймання лекційного матеріалу. Позитивне емоційне тло та цікаві запитання сприяють гальмуванню нервових збуджень у корі головного мозку від попередніх подразників і допомагають спрямувати думки в бажаному напрямі.

Таким чином, застосування REAL-методики Н. Маслової, де чергуються активні розумові дії і відпочинок, допомагають на практичних і лекційних заняттях максимально використовувати інтелектуальний потенціал студентів-медиків.

Наступним методом, який ми застосовували під час вивчення фармакології, було навчальне портфоліо – набір робіт студентів з певної проблеми, теми, дисципліни або всього курсу навчання (реферати, презентації, усні або постерні доповіді на конференціях та інших навчально-наукових заходах, участь у предметних олімпіадах, дипломи переможця, гранти тощо).

Результативність використання портфоліо певною мірою пов'язана не стільки із поглибленням і міцністю засвоєння змісту дисципліни, скільки з реальними змінами у мотиваційній і комунікативній сфері конкретного студента.

За результатами навчальних портфоліо зі студентів обираються найсильніші, їх залучають до груп поглибленого навчання. Також студентам пропонується у формі академічних завдань готувати фактичний матеріал. Кращі роботи заслуховуються у вигляді доповідей на підсумкових студентських наукових конференціях різного рівня (міжвузівські, всеукраїнські, міжнародні).

Ще одним методом, який ми запровадили до навчального процесу під час вивчення дисципліни «фармакологія», була особистісно орієнтована педагогічна ситуація. Це така навчальна ситуація, опинившись в якій, студент повинен шукати свій шлях її вирішення:

- добір запитань і завдань для актуалізації суб'єктного досвіду, вироблення особистісного ставлення до інформації;
- трансформація змісту, типології, структури лекції чи семінарського заняття, що забезпечує засвоєння навчального матеріалу на діяльнісній основі;

- оптимальне поєднання колективної, парно-групової та індивідуальної діяльності студента й зорієнтованість на мету та структуру навчально-виховного процесу.

Як приклад наведемо наступну ситуацію, завдання, яке пропонувалося студентам на занятті, можна виконувати в групах або парах. Для стимуляції лейкопоезу лікар призначив імуностимулятор, що отриманий шляхом генної інженерії – рекомбінантний людський гранулоцито-макрофагальний колонієстимулюючий фактор (GM-CSF). Назвіть цей препарат та його аналоги. Пояснить його походження та механізм дії. Вкажіть його побічні ефекти.

Група ділиться на 4 пари, кожна з пар повинна дати правильну, повну відповідь, назвати правильний препарат та декілька аналогів, відповідно до різних ускладнень та протипоказань у хворих. Під час виконання завдання студент має можливість продемонструвати і практичні навички (правильно виписати рецепт згідно з його встановленою структурою), показати правильність, діапазон своїх знань з теми заняття, тобто для рецепта обрати само відповідний запропонованому завданню препарат.

Після виконання завдання кожна з пар оголошує свої відповіді і далі відбувається обговорення важливості правильної відповіді для здоров'я людини. Під час виконання цього завдання студенти повинні не тільки прагнути отримати високу оцінку, а й усвідомити значення своїх дій для життя людини, яку вони лікують. Викладач повинен знайти підхід до кожного студента, допомогти йому знайти помилки, пояснити, наголосити на важливості вивчення фармакології для майбутньої діяльності лікаря, щоб студенти усвідомили особисту відповідальність за виконувану роботу.

Узагальнення ефективності застосування особистісно орієнтованих технологій у навчальному процесі надано у таблиці:

Рівень знань з фармакології студентів-медиків в контрольній й експериментальній групах

Рівні знань	До експерименту		Після експерименту	
	Контрольна група, %	Експериментальна група, %	Контрольна група, %	Експериментальна група, %
Високий	0	0	18,52	35,29
Середній	12,96	11,76	48,15	52,95
Низкий	87,04	88,24	33,33	11,76

Висновки

За результатами проведеного дослідження рівень знань з фармакології студентів-медиків в експериментальних групах із застосуванням сучасних особистісно орієнтованих технологій навчання значно вищий за всіма показниками.

Це дослідження є основою дипломної роботи Карнаух Е.В., захист якої відбувся у січні 2016 р., за результатами якого присуджена ступінь магістра та

кваліфікація «Викладач вищих навчальних закладів» (друга вища освіта за спеціальністю 8.18010021 – Педагогіка вищої школи).

Література

1. Ільченко А. М. Вища освіта і Болонський процес: навчально-методичний посібник / Автори-укладачі : Ільченко А. М., Шейко С. В. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 316 с.
2. Карнаух Е. В. Особливості сучасної дидактики у проблемі вищої медичної освіти та формування світогляду майбутніх лікарів / Е. В. Карнаух, О. С. Олефір // Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України, присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 15-16 травня 2014 р.) : у 2-х ч. / Тернопільський держ. мед. університет ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль: ТДМУ, 2014. – Ч. 2. – С. 620 – 621. URI: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/6109>
3. Karnaukh E. V. Modern didactic's problems in the higher medical education today / E. V. Karnaukh, A. S. Olefir // Curriculum and professional competence of the teacher of the higher medical school: materials of the International Scientific Conference, France (Paris), March, 14-21, 2014 // International journal of experimental education. – 2014. – № 4. – P. 21 – 22. URL: www.rae.ru/meo/?section=content&op=show_article&article_id=5069 URI: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/6357>
4. Karnaukh E. V. The latest technology and methods of higher medical education - priority of medicine in Ukraine / E. V. Karnaukh, A. S. Olefir // Priority areas of science, technology and engineering: materials of the International Scientific Conference, Italy (Rome - Florence), April, 12 – 19, 2014 // International journal of experimental education. – 2014. – № 4. – P. 21. URL: www.rae.ru/meo/?section=content&op=show_article&article_id=5068 URI: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/6360>
5. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012 – 436 с.
6. Розлуцька Г. М. Інноваційні технології в педагогічному процесі вищої школи [Електронний ресурс] / Г. М. Розлуцька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Педагогіка, соціальна робота“. Випуск 20. – С. 121–123. Режим доступу : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5547/1/>

Казеко Л.А. ФАРМАКОТЕРАПИЯ ВОСПАЛИТЕЛЬНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ ПЕРИОДОНТА	211
Карнаух Е.В. ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО МЕДИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	219
Касимова Д.Б., Тиллаева У.М., Рахманова З.А., Тиллаева Г.У., Гаибназарова Д.Т., Рахманова З.А., Олимов Х.Қ., Саттарова К.Т., Мирзаолимова М.А. КОНТЕНТ-АНАЛИЗ АНТИАЛЛЕРГИЧЕСКИХ ПРЕПАРАТОВ	224
Кац П.С., Касымов А.Ш. К ВОПРОСУ ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ФАРМАКОТЕРАПИИ И ЕЕ ОПТИМИЗАЦИИ У БОЛЬНЫХ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА В ОБЩЕЙ ВРАЧЕБНОЙ ПРАКТИКЕ.	231
Киреев В.В. РИТУКСИМАБ - ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В ТЕРАПИИ РЕВМАТОИДНОГО АРТРИТА.....	243
Кіреєв І.В., Грицик Р.А., Струк О.А., Грицик А.Р. АНАЛІЗ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ТА ФІТОПРЕПАРАТІВ В ЛІКУВАННІ ПАТОЛОГІЙ БІЛІАРНОГО ТРАКТУ	248
Крючок В.Г., Бизунок Н.А., Агейчик О.Г. СОВРЕМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О БИОЛОГИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ И РЕЖИМАХ ДОЗИРОВАНИЯ ВИТАМИНА D	256
Куновский В.В., Лаба О.В., Куновская Л.М., Тутка М.М. L КАРНИТИН В КОМПЛЕКСЕ МЕДИКАМЕНТОЗНОЙ ТЕРАПИИ. ПАТОГЕНЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТАБОЛИЧЕСКОЙ ТЕРАПИИ.....	269
Курбаниязова Ш.Э., Султанов Ш.Х., Гофурова Г.Ф., Нарходжаев А.А. ОСОБЕННОСТИ ЛЕЧЕНИЯ РЕЗИСТЕНТНЫХ ВАРИАНТОВ ДЕПРЕССИИ	275
Левашова В.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗІОЛОГІЯ»	282
Леонтьева Т.Л., Котляр В.О., Нікітіна Н.С. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ НЕШКІДЛИВОСТІ ФЕРМЕНТНОГО ПРЕПАРАТУ МІКРОБНОГО ПОХОДЖЕННЯ.....	287

Наукове видання

Серія «Наука»

ЛІКИ – ЛЮДИНІ.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФАРМАКОТЕРАПІЇ
І ПРИЗНАЧЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції

У двох томах

Том 1

12-13 березня 2020 року
м. Харків

Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 15,75.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.